MARC UNITARI

DE LA COMUNITAT EDUCATIVA

UN COMPROMÍS PER L'EDUCACIÓ A CATALUNYA

Proposta de línies prioritàries d'intervenció per al canvi educatiu.

Barcelona, 26 de novembre del 2004

ÍNDEX

1. Presentació 3
2. Model de Sistema Educatiu 3
3. Organització del sistema educatiu 4
   - El nivell competencial i l'autonomia 5
   - L'autonomia dels centres i l'organització de Zones Educatives 5
   - Etapes i modalitats 7
   - Jornada, horari i calendari 7
   - Mapa Escolar 8
   - Matriculació 9
   - L'escola com a servei públic 9
   - L'educació no formal 10
   - La participació 11
   - Estudiants 12
   - Mares i pares d'alumnes 12
   - L'administració educativa 13
4. Professionals de l'educació 14
   - Competències professionals 14
   - Formació inicial 14
   - Formació permanent 15
   - Accés a la docència i la formació dels equips docents 15
   - La promoció professional 16
   - Els nous professionals 17
   - Les condicions de treball en els centres 17
5. Currículum 18
6. Pacte per l'educació i Llei Catalana d'Educació 21
7. Recursos 22

1. Presentació

La necessitat d'impulsar canvis per millorar el nostre sistema educatiu que vagin en la línia de respondre a les demandes de la nova societat del coneixement i el nou marc polític favorable a situar l'educació com un dels aspectes claus de la societat del futur ens porta a elaborar aquest document que pretén posar sobre la taula les prioritats que cal abordar, a l'hora que proposa mecanismes de participació com a garantia que els canvis que s'impulsin, més globals o més parcials, es duguin a terme amb el màxim de consens.

L'educació de la ciutadania és clau en la societat actual. Podem avançar cap a una societat inclusiva, menys desigual o, contràriament, podem aprofundir en les desigualtats i en les exclusions. Podem contribuir a una societat sostenible i que es preocupi del benestar de la seva ciutadania o tot el contrari. Podem contribuir a aprofundir en els valors democràtics o podem donar peu a formes d'administració més allunyada d'aquests valors. Podem enfortir un ensenyament públic per a tothom, gestionat i supervisat democràticament, veritable motor de la qualitat educativa de tot el sistema , o podem deixar que en sigui la ventafocs.

Durant tot un curs escolar, el MUCE ha reflexionat sobre diversos aspectes que configuren l'educació per tal d'arribar a acords sobre quins són els aspectes bàsics de política educativa a desenvolupar els propers mesos, quines són les prioritats i quins criteris caldria tenir en compte a l'hora d'abordar els canvis i les millores que l'educació precisa. El resultat ha estat exposat en les Jornades del dia 22 de maig passat. Les conclusions dels grups i del treball de les Jornades han donat lloc a aquest document de síntesi, que us presentem.

És un document que conté els aspectes bàsics que creiem que cal abordar, i alguns criteris i propostes concretes que es poden tenir en compte. Ens sembla imprescindible que l'administració educativa i els representants de la comunitat educativa acordin un calendari de treball per posar en marxa les reformes, els canvis i millores que presentem.

2. Model de Sistema Educatiu

L'educació de les persones és un procés que s'estén al llarg de tota la vida i una aposta social irrenunciable a la qual el sistema educatiu ha de donar resposta. Tot model educatiu té uns objectius que el configuren. Al respecte assenyalem:

- La formació d'una ciutadania culta, capaç d'aprendre al llarg de tota la vida, dotada de valors sòlids, crítica i competent per intervenir activament en una societat democràtica amb voluntat de transformar-la. L'adoctrinament en ideologies o religions concretes ha d'estar fora de l'àmbit escolar.

- La igualtat d'oportunitats per a tothom, que implica aconseguir que, sigui quin sigui el seu origen o situació sociocultural, tota persona pugui assolir els objectius educatius bàsics.

Proposem un **model educatiu** que

- Salvaguardi les millores assolides en el marc de la **LOGSE** i plantegi l'aprofundiment en els seus principis educatius.
- S'**anticipi** a les noves situacions socials i culturals i planifiqui adequadament les respostes.
- Sigui **flexible** per donar resposta al context concret de cada centre i el seu entorn.
- Afavoreixi la connexió entre les diverses etapes i modalitats educatives.
- Es basi en la **participació** en tots els nivells del sistema com un element de qualitat i d'excel·lència educativa.
- Reconegui i treballi per tal que el **sistema públic d'educació** sigui el motor que permeti l'assoliment dels objectius de manera generalitzada i, per tant, la millora constant del conjunt del sistema.
- Sigui un element bàsic de **cohesió social** i d'incorporació i acceptació de la **diversitat cultural** de la nostra ciutadania.
- Comtempli el **català** com a llengua d'ús habitual i vehicle del procés d'educació/aprenentatge.
- Consideri la **laïcitat** com a un eix bàsic per a la pluralitat i la llibertat de consciència.
- Es fonamenti en la **coeducació** com l'element transmisor de valors d'igualtat contra l'exclusió, la discriminació i la violéncia de gènere.

3. Organització del sistema educatiu

L'educació en l'actualitat té una estructura molt complexa. Està formada per una diversitat d'etapes, serveis escolars interns i externs, una oferta educativa formal dins del sistema reglat i d'altre no formal, més lúdica, dels temps de lleure o extraescolar. Les administracions educatives executen diferents programes educatius en la majoria dels casos poc coordinats. També cal considerar les aportacions educatives de les entitats, fundacions, ongs etc que properes o no al sistema educatiu intervenen amb propostes i programes.
L'obligatorietat o no de l'oferta, la gratuïtat, o la titularitat del servei, entre altres determinen les relacions entre els diferents elements.

Aconseguir una coherència entre els diferents elements és un objectiu bàsic. Tots ells han de tendir a donar resposta als aspectes que configuren el model educatiu que hem assenyalat en l'apartat anterior.

El nivell competencial i l'autonomia

Un primer aspecte que cal resoldre és com combinar els diversos nivells de competències i l'autonomia de decisió que convé que tingui cada element del

sistema. Cal tenir en compte que venim d'una organització fortament centralista i uniformista que no ens satisfà.

L'Estat ha de legislar amb consens i acord de les autonomies.

La Generalitat ha de poder desenvolupar tots els aspectes legislatius i d'acord amb les competències que li donarà el nou estatut.

La Generalitat ha de desenvolupar les legislacions pròpies amb l'acord i el consens de les administracions locals.

La Generalitat com administració educativa responsable ha de generar processos de descentralització educativa basats en el principi de **subsidiarietat** (el que es pot resoldre a un nivell proper, no cal que es resolgui a un nivell superior) i **en l'acord i el consens** (cap nivell superior de l'administració legisla sense acord de les instàncies inferiors).

Els municipis, la mancomunitat d'ells o els Consells comarcals (segons extensió i població escolar) podran assumir competències educatives.

L'autonomia dels centres i l'organització de Zones Educatives.

L'autonomia dels centres educatius és un dels aspectes claus del model organitzatiu que proposem. Aquesta autonomia s'ha de basar en quatre principis claus:

- Recursos bàsics per a tothom i específics adaptats a les necessitats de cada centre i del seu projecte.
- Transparència i participació en la presa de decisions
- Control social de la gestió
- Interdependència. Limitació de l'autonomia en un context.

Les dimensions dels centres educatius i la necessitat d'establir la cooperació entre ells com un dels aspectes bàsics de qualitat del sistema, ens porta a la plantejar la formació de **Zones Educatives 0/18**.

Les **Zones Educatives 0/18** seran la concreció al territori del desenvolupament de l'autonomia educativa que proposem. Per les seves dimensions permet l'establiment d'un gran marge d'actuació sense entrar en incoherències o competències entre els diversos centres que el conformen. Per la proximitat, facilita l'organització d'acord amb les necessitats de la seva població.

Les **Zones Educatives 0/18** es defineixen a partir de:

- Un territori i un nombre d'alumnes abastables i pròxims.

- Un conjunt de centres educatius de 0 a 18 anys (escola bressol, educació infantil i primària i educació secundària).
- Uns serveis especialitzats comuns.
- Uns centres d'educació no formal de referència.
- Un projecte educatiu compartit que implica coordinació de projectes pedagògics i una gestió col.lectiva de recursos.
- Uns òrgans de gestió i de participació que garanteixin el Projecte
- Unes relacions entre els centres educatius i les entitats socials i culturals basades en la cooperació i l'acceptació col.lectiva de responsabilitats

Les **Zones Educatives 0/18** tindran competències sobre:

- Models de gestió i participació.
- Jornada i calendari escolar (coordinadament amb altres instàncies properes).
- Matriculació
- Els plans de treball dels Serveis especialitzats.
- Adscripció, avaluació i formació del professorat.
- Avaluació interna i externa dels centres.
- Plans específics d'acollida d'alumnat.
- Mesures de compensació i garanties de la gratuïtat.
- Plans de coordinació amb l'educació no formal o altres instàncies socials, econòmiques i culturals de l'entorn.

Cada Zona Educativa tindrà adscrits uns **serveis educatius especialitzats** (EAP, SS, CREDA, CRP, etc...) i en coordinarà la seva actuació, tant els que depenguin de l'administració autonòmica com de la local. Es dotaran d'acord amb les necessitats de cada Zona, els seus plans específics estaran inserits en el propi Projecte i Pla de treball anual i participaran en els seus òrgans de gestió.

La Zona Educativa, garantirà la **coordinació entre totes les etapes**, aprofundint especialment en el caràcter educatiu integral de l'educació infantil (0-6) i en la relació entre les etapes obligatòries. Establirà mecanismes de coordinació entre totes les etapes, entre els diversos centres educatius, amb itineraris establerts per als alumnes.

En les Zones Educatives i en els centres, **l'equip directiu** és representant de la comunitat educativa i el màxim responsable que les instàncies educatives del centre o zona funcionin. La seva funció ha de ser la de gestionar el Projecte Educatiu. La seva elecció ha de ser democràtica amb participació de tots els sectors de la comunitat educativa del seu àmbit corresponent.

Etapes i modalitats

Respecte a les diverses etapes i modalitats proposem les següents mesures a desenvolupar amb caràcter urgent:

- Garantir el nombre suficient de places públiques en el primer cicle (0-3 d'Educació Infantil)
- Revisar els objectius de totes les etapes i reforçar l'especificitat de cadascuna.
- Revisar els processos d'atenció a la diversitat en totes les etapes, començant per l'Educació Infantil i la Primària.
- Aprofundir en el concepte de comprensivitat.
- Aprofundir en els principis de l'escola inclusiva, amb la inversió de recursos i formació necessària per tal de fer-ho amb les condicions necessàries.
- Augmentar el percentatge d'alumnes d'educació postobligatòria, per arribar a nivells propers a la generalització, fins als 18 anys.
- Establir un sistema integrat entre la formació professional reglada, la ocupacional i la contínua, d'acord amb la realitat social econòmica de cada territori.
- Revisar la normativa i funcionament de l'Educació de persones adultes.

Incentivar i regular aquells aspectes que permetin garantir la qualitat de l'educació no formal i la igualtat per a tothom en l'accés als espais formatius en temps de lleure.

Jornada, horari i calendari

El calendari, la jornada i l'horari escolar s'establiran d'acord amb les necessitats educatives de l'alumnat en cada edat i etapa educativa. En la seva revisió caldrà comptar amb la implicació de les administracions, del món empresarial i del conjunt de la societat, per tal de poder facilitar la conciliació de la vida personal, familiar i laboral. La seva concreció haurà de basar-se en un ampli consens entre tots els sectors.

El Departament d'Educació fixarà el total de jornades lectives anuals, els períodes de vacances per a tot el país (hivern, estiu, primavera, …) i el nombre total de dies de permanència en el centre del professorat **previ acord amb els seus representants legals en el si de la Mesa sectorial i/o altres àmbits de negociació**. La possible redistribució d'aquests períodes per aconseguir una major racionalitat haurà de tenir en compte el manteniment global d'aquests aspectes i, sobre totes les altres, primaran les necessitats educatives de l'alumnat.

El mateix Departament fixarà el nombre d'hores lectives diàries que ha de tenir l'alumnat tot tenint en compte la seva edat i l'etapa educativa en la que estigui. Establirà una regulació bàsica sobre les hores complementàries per evitar desigualtats i fixarà el màxim d'hores que un alumne pot passar en el centre.

Tanmateix, i en el marc del desenvolupament de l'autonomia, es podran sol·licitar i autoritzar altres calendaris per raons climàtiques o socials.

Les Zones educatives concretaran aquests aspectes d'acord amb les seves necessitats i en col·laboració amb la resta d'entitats del territori i amb les Zones Educatives properes, en el marc dels Consells comarcals o municipals o escoltant

les orientacions dels municipis més petits si s'escau. Fixaran la distribució de l'horari referit a la distribució de les hores lectives, de les hores complementàries, dels serveis d'acollida, els tallers de migdia, les activitats de tarda, així com la utilització del centre fora del calendari escolar (caps de setmana i vacances).

Mapa Escolar

El Mapa Escolar és l'instrument de planificació educativa del qual es dota l'administració per tal de garantir una oferta educativa de qualitat per al conjunt de la població escolaritzada.
L'oferta pública ha de vertebrar i assegurar l'escolarització de qualitat per totes les etapes educatives.

La revisió del Mapa Escolar ha de garantir:

- Donar resposta a les noves situacions canviants de la població escolar (arribada de nouvinguts, matrícula viva, etc.) i l'evolució de la població en general.
- L'adequació dels itineraris actuals i de les noves construccions a la configuració de Zones Educatives 0 – 18.
- La formació d'itineraris educatius per als alumnes que garanteixin la seva escolarització dels 0 als 18 anys.
- El conjunt d'elements que garanteixen el funcionament del sistema educatiu en un territori concret: serveis especialitzats, formació del professorat, edificis, plantilles, recursos per l'equitat i la compensació de desigualtats, etc.
- L'oferta d'altres etapes i modalitats educatives postobligatòries i la seva coherència i integració: educació d'adults, formació professional de grau mig i superior, formació ocupacional, escoles d'idiomes, educació artística, etc.
- L'oferta d'ensenyament públic 0 -18 per a tota la població escolar segons les seves demandes.

L'administració local ha de liderar la planificació educativa del territori a partir del coneixement de necessitats que li atorga la proximitat. La participació i implicació de tots els sectors i estaments ha de ser l'instrument que garanteixi la qualitat i quantitat.

Matriculació

Els decrets d'admissions d'alumnat han de contemplar:

- L'**arbitratge de mecanismes** des del Departament d'Educació i des dels altres serveis descentralitzats (Serveis Territorials, Inspecció, Comissions d'escolarització, etc.) **per fer el seguiment de tot el procés** i per

controlar que els drets i els deures, de manera real i efectiva, siguin iguals per a tothom, en tots els centres sostinguts amb fons públics.

- L'**establiment d'una ràtio estàndard màxima**, només modificable amb l'acord de tots els estaments afectats.
- La determinació del **nombre màxim d'alumnes per grup amb necessitats educatives específiques**. Establir dotacions de recursos específics en funció d'aquests alumnes, en tots els centres sostinguts amb fons públics.
- L'escolarització d'alumnat amb necessitats educatives específiques tipificades de greus o profundes amb l'acord de famílies, escola i administracions responsables on **es determinin els recursos per atendre'l**.
- La definició dels criteris a l'hora d'autoritzar una reducció de ràtio en funció de la problemàtica concreta en determinats centres o zones.
- L'elaboració, a proposta del consell escolar municipal, d'un únic mapa de matriculació on quedin definides les àrees de proximitat **de tots els centres sostinguts amb fons públics** i els itineraris educatius (adscripció) entre centres d'infantil-primària i secundària. Tenir en compte la possible organització de les Zones Educatives 0-18.

Proposem generalitzar la creació **d'oficines municipals d'escolarització** amb competències per a la matriculació en el seu territori i posar en funcionament **comissions d'escolarització** que facilitin la participació de tots els estaments implicats i fer efectiu el compliment de les normes d'admissió d'alumnat.

L'escola com a servei públic

L'Escola, com a servei públic, ha de garantir:

- L'exercici del dret a l'educació en condicions d'igualtat.
- Una educació laica, compensadora de desigualtats socials, pluralista, respectuosa amb les diferències a la vegada que inclusiva, estimuladora de l'esperit crític i científic i amb gestió democràtica.
- La gratuïtat del servei, donant cabuda a qualsevol tipologia d'alumnat sense discriminacions i partint de l'educació com a prioritat social, comptant amb el finançament públic suficient, ordenat des d'una Llei de finançament de Catalunya. Una educació de qualitat, responent a les diferents necessitats educatives de la població mitjançant una efectiva igualtat d'oportunitats en l'accés, en el procés i en els resultats.
- La dotació dels recursos materials, econòmics i humans suficients per atendre tota la diversitat de l'alumnat i les diferents necessitats educatives de la població en l'àmbit educatiu.
- La participació **efectiva** de tota la comunitat educativa en la gestió del servei i el control social del seu funcionament.

Cal exigir que tots els centres sostinguts amb fons públics compleixin aquests requisits. Fins i tot es podran establir nous mecanismes per tal que els centres privats que tinguin una voluntat de servei públic puguin formar part de la xarxa pública.

Educació No Formal

És indubtable que l'Educació No Formal està realitzant en els darrers anys un llarg i complex trajecte des de la perifèria al centre del fet educatiu. La seva importància cada cop és més evident per a diferents sectors socials, bàsicament perquè si els processos formatius institucionals, formals, reglats, omplissin totes les expectatives, no es plantejaria la necessitat de substituir alguna mancança en el procés de transmissió de valors que desenvolupen les institucions socials que més directament influeixen el món dels infants. La clau de volta d'aquest possible mecanisme de substitució és la consciència que l'educació laica en el lleure aspira a considerar els nens i nenes com a subjectes fonamentals d'aquest mateix procés.

En el camp de l'educació no formal ens trobem amb dues grans tipologies d'activitats :

A) El **Serveis Sòcioeducatius** vinculats a l'escola o a d'altres equipaments socioculturals (ludoteques, extraescolars, casals de vacances, biblioteques...)

B) L**'Associacionisme Educatiu** (esplais, agrupaments escoltes i casals de joves) on els i les educadores actuen des de la ciutadania activa i el voluntariat.

És important que l'administració doni suport a les iniciatives que tenen clarament una intenció educativa , explicitada en un projecte educatiu, siguin fetes des del camp del voluntariat o bé des del remunerat, però sempre des de l'òptica de potenciar les activitats sense afany de lucre.

L'administració local ha de donar coherència a l'organització d'aquestes activitats, habilitant espais de diàleg i coordinació d'estratègies entre els diferents agents educatius, com per exemple els Projectes Educatius de Ciutat. Ha de garantir la qualitat, corresponsabilitat i equitat de les activitats d'aquest altre temps educatiu: regular-les i assegurar la seva realització, per la qual cosa han d'estimular el protagonisme i enfortiment del teixit associatiu perquè se'n responsabilitzi.

S'han d'assegurar els serveis sòcioeducatius i les activitats per a cada zona educativa i promoure la relació entre els centres educatius i el seu entorn territorial (acollida escolar, menjador escolar, transport escolar, activitats complementàries i extraescolars de tota mena) en coherència amb el projecte educatiu de ciutat o zona.

L'aprenentatge continu i integral en el temps lliurement escollit és, amb seguretat, una bona escola de formació ètica, cívica i humana. En els processos de formació en el lleure, per exemple, és possible que els nens i nenes siguin, de debò, els subjectes protagonistes i els autors dels seus propis criteris normatius. Aquesta és la base de l'escola de l'ètica autònoma, model de vida lliure i responsable que seria bo mantenir i impulsar per part dels adults. Aquesta és,

també, una de les bases del mètode pedagògic més adequat a les mateixes característiques del món mental dels nens i nenes.

Respecte a l'associacionisme educatiu cal promoure el reconeixement social de la tasca educativa que desenvolupa i fomentar-lo facilitant l'accés al medi natural, l'ús de locals i equipaments públics i els ajuts per a la formació dels educadors voluntaris.

La participació

Els Consells Escolars, en els diferents nivells, són els òrgans de participació establerts que cal potenciar.

Com a mesures generals a impulsar en tots els Consells proposem:

- Ampliar i millorar la representativitat de la comunitat educativa.
- Obligar a l'administració superior a respondre raonadament les demandes que formulin.
- Augmentar les possibilitats de decisió en els àmbits corresponents.
- Ampliar la participació dels representants de l'altre temps educatiu iniciant un procés de constitució de Consells Educatius.
- Valorar la participació i facilitar-la a nivell general amb dotació de recursos i temps.

Els canvis en l'organització del sistema educatiu i en el repartiment de les competències, poden propiciar noves funcions en cada tipus de consell i un marc organitzatiu diferent entre tots els Consells Escolars.
El Consell escolar de Catalunya és el màxim òrgan de participació de la comunitat educativa i com a tal ha de ser escoltat.
A nivell territorial cal establir els Consells que es creguin oportuns d'acord amb els objectius d'eficàcia i participació**, combinant els municipals i els comarcals, segons sigui més convenient.**
A nivell de centre educatiu caldria compatibilitzar l'existència de Consells Escolars en cada centre amb la creació de Consells en les Zones Educatives.

Estudiants

Estudiants són els que donen sentit al sistema educatiu. Totes les actuacions que es planifiquen en matèria educativa tenen més sentit quan, en la seva gestació i posada en pràctica, intervenen representants dels diferents sectors implicats. El d'estudiants n'és un d'ineludible.

L'aportació que poden fer (i que ja estan fent) en el plantejament de la igualtat d'oportunitats per a tothom, en els òrgans col·legiats de presa de decisions, en el foment dels valors democràtics i de participació, en plantejaments curriculars i de

metodologia ajuden a fer, de la participació, una de les claus de la qualitat del sistema educatiu.

Cal revaloritzar i enfortir les associacions d'estudiants facilitant el procés de creació, legislació i desenvolupament perquè puguin exercir la seva participació activa en la gestió democràtica del sistema educatiu. Aquesta participació ha de començar en els mateixos centres però ha d'estendre's a organitzacions territorials més àmplies, com ara els consells escolars municipals, territorials, de Catalunya i de l'Estat. No es tracta només d'assegurar la seva representació en els diferents nivells territorials on han d'estar representats, sinó que aquesta representació ha de tenir la mateixa consideració que qualsevol altre.

Per tant, essent els i les estudiants un dels col·lectius més importants dels centres educatius, és necessari que tinguin un paper destacat en els processos de debat i elaboració de les legislacions referents a educació. També cal que es vegi reflectida en les lleis la rellevància de l'alumnat i que nos es menystingui la capacitat de participació i debat compromés d'aquest sector.

Mares i pares d'alumnes

Les mares i els pares de l'alumnat, en tant que primers responsables de l'educació d'infants i joves, han de ser copartícips de l'educació dels nens i nenes en el marc del sistema educatiu. La seva aportació decisòria és essencial perquè permet la millora de les relacions entre els diversos sectors de la comunitat educativa amb la seva implicació en la presa de decisions, el treball en equip, la promoció dels interessos generals, la potenciació de la igualtat d'oportunitats i el foment dels valors democràtics que ha de garantir el sistema públic d'educació.

Els pares i mares tenen el dret i el deure d'exercir la seva participació activa en la gestió democràtica del sistema educatiu, tant des dels mateixos centres com en les organitzacions territorials més àmplies que puguin intervenir en el disseny de les polítiques educatives que afecten l'educació integral dels seus fills. En aquest sentit cal promoure i revaloritzar, aportant els recursos necessaris, l'organització de les mares i els pares de l'alumnat en les associacions adscrites a cada centre educatiu i promoure les seves agrupacions d'acord amb l'organització territorial de l'administració educativa.

Les associacions de mares i pares d'alumnes en tant que canalitzen el sentiment i les demandes col·lectives dels usuaris del sistema educatiu i de les famílies de l'entorn social més immediat als centres han de participar, també com entitats, en la seva gestió democràtica. I les seves agrupacions territorials (coordinadores, federacions, confederacions, etc) han de ser contemplades igualment, per la seva participació, en els diferents organismes territorials de gestió del sistema educatiu.

L'administració educativa

Els canvis i millores en el model i en el Sistema Educatiu requereixen d'una reforma en profunditat de la pròpia administració educativa per tal que pugui garantir un funcionament democràtic, transparent, participatiu, descentralitzat i proper a la ciutadania i al territori.

S'han de generar estructures més obertes i flexibles, basades en els principis de subsidiaritat i proximitat de manera que l'educació estigui al càrrec de l'administració amb capacitat d'actuació més propera als seus beneficiaris directes. Cal contextualitzar les accions de l'administració.

S'han de generar estructures diferents que possibilitin noves formes de relació entre l'administració i els administrats, basades en la confiança mútua. S'ha de simplificar l'administració i l'aparell legislatiu. Cal eliminar mecanismes burocràtics de control. L'administració ha d'actuar en base a orientacions no en base a instruccions.

S'ha delimitar clarament el que correspon a cada administració i regular els protocols de col·laboració entre elles.

S'ha de potenciar l'avaluació interna, complementada amb una bona avaluació externa dels centres i del propi sistema. L'administració també s'ha d'avaluar.

S'ha de reformar la inspecció en profunditat per avançar cap a una tasca més pedagògica que burocràtica.

Calen polítiques de suport a la innovació educativa, estimulant i incentivant projectes amb els recursos necessaris.

4. Professionals de l'educació

El professorat és un element clau de qualsevol reforma o canvi educatius. Per tant en un procés de canvi generalitzat calen estratègies per implicar els professionals de l'educació en una posició favorable al canvi.

Competències professionals

És necessari formular les competències professionals de qui vol dedicar-se a la docència i a tasques educatives, tenint en compte els canvis en el paper que la societat demana del sistema educatiu i el paper dels seus professionals.
Hi ha un seguit d'actituds, habilitats i coneixements que conformen el que anomenem "competències professionals", és a dir, allò que, independentment de les especialitats que adquirirà cadascú, és necessari per a un bon exercici de la seva professió. Tot i que van molt entrelligades, les competències professionals dels educadors i educadores es poden considerar sota tres grans categories:

- Saber, és a dir el bagatge cultural i científic
- Saber fer, és a dir el pensament tècnic i la capacitat d'acció.
- Saber ser, és a dir, les dimensions emocionals, els valors i la responsabilitat social .

Proposem un ampli debat sobre els professionals de l'educació per tal de facilitar la concreció d'aquestes dimensions professionals.

Formació inicial

En la formació inicial cal reformar els plans d'estudis i repensar el model que aquesta formació inicial transmet al conjunt del sistema. Les especialitats a la primària, la formació didàctico-pedagògica a la secundària i avançar cap al cos únic d'ensenyants són aspectes prioritaris que cal revisar amb urgència.

La Formació Inicial hauria d'incloure:

- Un cicle complert d'estudis superiors, per tal d'assegurar el domini dels continguts que ha d'ensenyar: un tronc comú bàsic i una especialització.
- Una preparació professional teòrica i pràctica, que els capaciti per fer-se càrrec d'un grup d'alumnes i formar part d'un equip **docent**.
- Un període de pràctiques suficient per garantir una primera incorporació a la pràctica educativa.

Formació permanent

El Pla de Formació Permanent ha de tenir en compte noves prioritats i modalitats.

Una primera consideració que es fa és que l'Administració, més que l'organització directa de les activitats formatives, hauria de centrar-se en desenvolupar mecanismes que puguin afavorir les condicions (horaris, substitucions, millora de les condicions de treball dels formadors/es: temps, millor **retribució**, formació específica, reconeixement.) i una actitud favorable entre els ensenyants de la necessitat d'aquesta formació. L'Administració ha de ser catalitzadora i facilitadora de les iniciatives del professorat des de qualsevol instància.

Cal fomentar la investigació en l'acció, tot afavorint la relació entre la universitat i els centres educatius.

Entenem que els Plans de Formació de Zona encara són instàncies que poden garantir una adequació a les necessitats i objectius que estem marcant. Caldria garantir una major autonomia, més disponibilitat de recursos i una participació més activa per part dels centres educatius.

Quant als models apuntem els següents aspectes:

- Tenir en compte el caràcter fonamentalment experiencial de la formació permanent.
- Prioritzar les accions formatives dels equips.
- Potenciar els espais de comunicació entre centres i entre professionals és a dir els espais no formals de formació permanent.
- Estudiar com la formació lligada a la tasca educativa en el centre estigui contemplada en l'horari laboral.
- Revisar els criteris d'avaluació i control de les activitats.

Considerem positives les llicències d'estudi però creiem necessari vincular-les de forma més efectiva amb la innovació i la formació permanent, potenciant la seva incorporació als projectes de recerca i formació que duen a terme en els ICEs, i la seva difusió per tal que incideixin i possibilitin la innovació educativa en els centres.

Accés a la docència i la configuració dels equips docents

L'accés a la docència i la configuració dels equips docents són dos elements claus per la millora del funcionament dels centres. La reforma de l'actual sistema ha de tenir en compte el següents aspectes:

- L'accés ha de donar resposta a les necessitats de l'educació com a servei públic.
- En l'accés ha d'existir un període de formació i tutorització que habilitaria per l'exercici de la professió.
- El sistema d'accés ha d'estar vinculat al lloc de treball educatiu al qual s'opti.
- Hi ha d'haver transparència i control en l'accés a qualsevol lloc de treball finançant amb fons públics.
- La configuració de l'equip docent s'ha de fer en funció de les tasques generals, de les característiques i necessitats específiques dels centres i del propi Projecte Educatiu.

La promoció professional

La incentivació dels professionals de l'educació passa per establir nous mecanismes de promoció professional. Aquests nous mecanismes poden basar-se en aspectes com:

- La promoció horitzontal, ha de fer compatible la promoció i l'activitat lectiva, sense anar lligada a un canvi d'etapa.
- La millora de les condicions de treball en els centres.

- La mobilitat entre centres, entre etapes, entre la universitat i els centres, entre centres i serveis educatius... i a l'inrevés (tant en el sector públic com en el sector concertat).
- La participació dels docents en les tasques d'assessorament i formació d'altres docents i de centres
- La vinculació als equips docents universitaris.
- L'assignació temporal a feines específiques en funció de projectes o plans de centre.
- Les llicències periòdiques remunerades.
- L'accés a tasques d'inspecció educativa o a les tasques de serveis educatius (CRP, EAP, LIC, CREDA...), amb la formació específica i avaluada convenientment.
- Facilitar l'assistència a determinades activitats d'interès per innovadores i per al projecte d'un centre.

En la promoció caldria tenir en compte:

- Els mecanismes i criteris d'avaluació de la tasca professional.
- El reconeixement de noves tasques que haurien de realitzar-se en els centres: tutoria, seguiment i avaluació (compartits amb la Universitat) d'estudiants en règim de pràctiques; coordinació de projectes d'innovació de centre.
- L'establiment d'un seguiment del professorat novell que arriba als centres.
- Les activitats de formació permanent , les d'investigació i innovació a l'aula.

Els nous professionals

Fent atenció als nous professionals, cada cop més presents a l'educació, cal preveure amb quins criteris i amb quin model organitzatiu s'incorporen als centres i coordinen la seva tasca amb la resta de personal docent de totes les etapes i modalitats.

En funció de la realitat pròpia d'un centre o d'una zona educativa es dotarà de personal de suport al mateix centre o es crearan equips multiprofessionals de zona per tal d'atendre adequadament tot l'alumnat (auxiliars de educació, serveis socials, integració social i lingüística, plans d'acollida, mediació de conflictes, activitats complementàries i extraescolars, servei de menjador, sanitaris...).

S'hauria de regular les condicions laborals dels altres educadors.

S'establiran acords entre el Departament d'Educació i l'Administració local per tal de planificar i donar resposta positiva a les demandes plantejades des de la comunitat educativa dels centres afectats.

Les condicions de treball en els centres

La millora de les condicions de treball en els centres és un factor fonamental per la millora del seu funcionament.

Aquesta millora passa per aspectes com:

- Plantilles de professorat adequades per donar resposta a les exigències dels sistema. Disposar de temps no lectiu per tasques de programació, avaluació, treball en equip, coordinacions i assumpció de responsabilitats. Cal avançar en la reducció del temps lectiu del professorat.
- L'atenció als alumnes amb necessitats educatives especials i la seva inclusió als centres s'ha de fer disposant del personal especialista i auxiliar convenient i s'ha de contemplar al configurar les plantilles. Reducció de ratios per l'atenció a alumnes amb nee.
- Una reorganització del temps dels Equips directius amb major dedicació a les qüestions pedagògiques i pròpiament directives, disminuint la càrrega administrativa i burocràtica posant els recursos necessaris i personal administratiu a tots els centres i serveis, donant més relleu a la funció directiva de les coordinacions pedagògiques, caps d'estudis i secretaries.
- Una dotació de recursos en funció del Projecte de Centre.
- Un augment del suport dels serveis especialitzats. Revisió de la quantitat i qualitat dels serveis educatius i coordinació dels serveis en el territori.
- Una racionalització dels períodes de vacances, confecció d'horaris i calendaris, flexibilitat horaria d'acord amb les realitats de cada centre.
- Millora en les condicions de seguretat i salut en el treball.
- Reforçar la dedicació a les tasques tutorials, coordinacions i altres responsabilitats, amb dedicació horària suficient per al desenvolupament d'aquestes feines.
- Dignificació salarials per tots els col·lectius i homologació retributiva entre col·lectius afins.
- Mesures per facilitar la formació permanent. Formació en horari laboral. Espais per l'intercanvi d'experiències entre els professionals de les zones educatives.
- Augment de les llicències per estudis vinculades a la innovació i la formació permanent.
- Millora dels espais i els recursos materials que facilitin el treball individual i en equip dels treballadors dels centres. Temps i espais adequats per les relacions amb les famílies, amb els alumnes de forma individual i col·lectiva.

5. Currículum

Les necessitats que tenim les persones en el context actual i els requeriments que fa a l'educació la societat del coneixement obliguen el sistema educatiu a repensar els currículums per a aquesta realitat emergent. D'altra banda, la complexitat d'agents educatius que actuen sobre la ciutadania, i l'efectivitat que tenen alguns d'ells, ens mou a plantejar-nos què pertoca a l'educació formal i

quina contribució fa, quina pot fer i quina hauria de fer l'educació no formal. Hauríem de definir què ha de contenir la formació bàsica en les etapes obligatòries, i què es pot anar aprenent al llarg de la vida.

Aquesta preocupació coincideix amb un temps en què en el nostre país s'han modificat repetidament els currículums, però precisament en la direcció contrària a la que sempre hem defensat i que sembla que són els camins que estan emprenent els estats del nostre àmbit geogràfic. L'organització dels centres i la tasca docent s'ha vist trasbalsada repetidament per aquestes modificacions, cosa que ha portat a què, en aquests moments, el que més es reclami respecte d'aquest tema és calma per poder anar consolidant els projectes que s'hagin endegat. Però això no treu que haguem d'introduir aquells canvis que retornin racionalitat i funcionalitat als continguts i a l'organització curricular.

El currículum, en l'educació obligatòria, ha de servir per concretar el nucli cultural d'una societat en un període històric concret i, al mateix temps, indicar el projecte social i educatiu que requereixen els i les joves per viure activament la seva ciutadania. Per aquesta raó, el currículum ha de pretendre l'educació integral de les persones i ha de permetre la igualtat d'oportunitats, l'equitat i la compensació de les desigualtats de tots i totes. Això comporta que tot l'alumnat pugui desenvolupar el seu aprenentatge escolar dintre del mateix marc curricular, la qual cosa ha d'implicar que el currículum ha de ser flexible i obert perquè permeti les adequacions i ajustaments que siguin necessaris a la realitat de cada alumne o alumna i del seus entorns. Les distintes alternatives curriculars que s'adoptin no han de suposar diferències de qualitat dels aprenentatges. Per aquesta raó, és indispensable constituir un currículum bàsic i comú que proporcioni una experiència educativa comuna per a tothom fonamentada en els aspectes indispensables que permetin a l'alumnat exercir la seva ciutadania democràticament. Al mateix temps, aquest plantejament, per una part, afavoreix el debat públic sobre l'educació (el què i el perquè aprendre i ensenyar determinats objectius i continguts) i, per altra, exigeix l'acord social i educatiu sobre el currículum que cal proporcionar.

Hauríem d'anar en les direccions següents:

1) **Autonomia curricular per acostar la concreció del currículum als propis interessats**. Cal garantir uns coneixements bàsics mínims, però cada comunitat, cada centre i cada alumne ha de poder prendre decisions sobre una ampla franja de continguts diversificats que li facilitin fer-se responsable de la pròpia formació i adequar-la al seu projecte personal.

2) **Visió transversal i interdisciplinar del currículum**. Apostem perquè el currículum s'organitzi entorn de les capacitats que ha d'adquirir l'alumnat. Els pilars de l'educació de Delors i les competència clau de la UE ens semblen bons punts de referència. Entenem per bàsics els continguts que són el suport del creixement personal de l'estudiant i la plataforma que li facilitarà construir-se com a ciutadà. En aquest sentit, no es pot descuidar la formació professional de base. És convenient que el currículum s'estructuri, a partir de les capacitats i competències clau esmentades, en tots els àmbits del saber que configuren la cultura del segle XXI, la qual

cosa significa abordar el currículum de manera molt variada i plural i no, necessàriament, en assignatures estancs, sinó que s'han de promocionar estructures més interdisciplinars i globalitzades.

3) **A cadascú segons què necessiti, de cadascú tot el que pugui.** D'una banda s'ha de garantir a tothom el dret que té a assolir els objectius bàsics, i això no es pot fer sense tots els recursos específics que facin falta per atendre la diversitat de necessitats educatives. D'altra banda el sistema educatiu ha de facilitar que tota persona pugui desenvolupar-se al màxim i aprofundir en els coneixements segons les seves possibilitats i interessos, per tal que arribi a excel·lir en els camps on tingui aptituds.

4) **Formar totes les persones, en totes les seves dimensions**. Per aconseguir el màxim desenvolupament de cadascun dels membres de la nostra comunitat cal tenir en compte totes les capacitats, les diverses intel·ligències i les variades metodologies que porten al coneixement, la dimensió emocional i les habilitats socials. El currículum ha de donar eines a les persones per desenvolupar-se com a ciutadanes, ser solidàries, fer valer els seus drets i complir els seus deures. Ha d'aconseguir fer-les autònomes i felices, amb hàbits de vida saludables. Ha d'ensenyar a entendre el món, a integrar-s'hi amb sentit crític i a intervenir-hi. Ha de desvetllar la curiositat, la creació, la sensibilitat, l'habilitat per resoldre problemes, la capacitat d'esforç i l'esperit de treball.

5) **Organització del professorat al servei de l'educació integral de l'alumnat**. La concreció del currículum ha de recaure més en els equips docents que en les estructures departamentals d'àrea i en les especialitats. Així serà més fàcil coordinar els diversos nuclis de coneixements, adaptar-los a les necessitats específiques de cada estudiant i de cada grup classe i compartir la responsabilitat d'aconseguir conjuntament els objectius finals. L'organització escolar ha de ser prou flexible com per permetre que el professorat doni àrees afins a l'especialitat pròpia. En aquest sentit, l'agrupació de diverses àrees impartides per un mateix professor o professora ajudaria a donar una visió més àmplia, unificar continguts i facilitar la tasca de seguiment dels alumnes i tutorització, principalment en els primers cursos de la secundària obligatòria. També ha de permetre agrupacions flexibles de l'alumnat en funció d'objectius concrets i de tasques determinades.

6) **Educar és cosa de tots**. És lògic que s'esperi molt del sistema educatiu perquè cap altra institució acull tota la població infantil i jove. Ara bé, tenir un paper clau no vol dir tenir un paper exclusiu: ni els altres agents poden dimitir de les seves funcions i esperar que l'escola els suplirà, ni es pot deixar sola l'educació formal en la realització de la seva tasca, ni es pot esperar que amb l'ensenyament es resolguin tots els problemes que la societat es plantegi. Tots els agents educatius, especialment la família, el professorat i els educadors del lleure, som responsables de l'educació integral dels nostres infants i joves. La ciutat, el poble o el barri han d'entomar les necessitats de l'escola com a pròpies i s'han d'implicar en l'educació dels seus membres. I perquè aquest treball transversal sigui

possible és crucial la formació de pares i mares, ja que d'aquesta manera serà més efectiu el desplegament de molts aspectes del currículum. En definitiva, hem de coordinar-nos millor i evitar missatges contradictoris. Els mitjans de comunicació i els productes de consum multimèdia haurien d'estar sotmesos a un codi deontològic per tal que no entressin en contradicció amb els valors que han de guiar l'educació.

7) **Avaluació per guiar el progrés i no per seleccionar**. L'avaluació serveix per donar informació a l'estudiant del seu progrés i al docent de l'eficàcia de la seva tasca, per tal d'establir els mecanismes correctors necessaris. S'ha de fer a partir dels progressos que assoleix l'alumne en relació amb els reptes que se li proposen i ha de tenir com a referent final els objectius generals de l'etapa. A partir d'aquesta avaluació no pot plantejar-se ni una promoció ni una repetició automàtiques i tampoc ha de ser la base per organitzar itineraris curriculars segregats. L'equip docent ha de tenir competència per valorar què pot ser més educatiu per a cada noi o noia i per organitzar els grups classe en funció de les seves necessitats.

8) **Tots som ciutadans aptes**. El sistema educatiu ha de proporcionar a tothom els mecanismes per arribar als objectius mínims de les etapes obligatòries i aconseguir de les persones amb alguna discapacitat el màxim desenvolupament i la màxima inserció possibles. Els estudiants que no acrediten la secundària obligatòria han de tenir noves oportunitats en contextos que els puguin ser més atractius, més ajustats a les seves possibilitats i interessos i que els permetin compaginar estudis i treball.

9) **Orientar per desenvolupar-se més i millor**. Acreditar l'etapa obligatòria no significa un nivell de capacitació idèntic. L'informe orientador ha de concretar a l'estudiant i a la seva família en quin àmbit considera l'equip docent que el noi o la noia podrà desenvolupar-se millor. Si hi ha confiança entre el centre, la família i l'alumne és d'esperar que se segueixi l'orientació, però no es pot evitar que l'alumnat prengui opcions contràries a l'orientació. No s'ha de pensar que la millor opció per a un bon estudiant és sempre el batxillerat i l'arribada a la universitat. L'oferta de formació professional ha de ser prou àmplia i atractiva com perquè els nois i noies no es vegin abocats al batxillerat com a única opció interessant.

10) **La laïcitat**. La racionalitat ha d'estar en la base de tots els coneixements que s'imparteixen dins del sistema educatiu. L'ensenyament ha de donar a conèixer les diverses cosmovisions presents en el nostre món globalitzat, però l'educació en valors que pren com a referent comú els Drets Humans és l'eix que ha de vertebrar l'educació de tot l'alumnat, siguin quines siguin les creences de què parteix cadascun d'ells.

11) **Coneixement de la llengua catalana: un dret i un factor de cohesió social**. La situació de desigualtat que es continua donant en l'ús del català i el paper que la llengua té com a factor de cohesió social fan necessari atorgar-li una atenció especial. El respecte a les llengües i cultures de les noves immigracions no treu que haguem de cohesionar la nostra societat prenent com a referent comú una cultura catalana viva, en la qual el

català té un paper clau. En el context actual es fa molt necessari aconseguir també el domini de més llengües, però aquesta preocupació no ens ha de portar a la introducció de terceres i quartes llengües sense tenir en compte el que diuen les aportacions pedagògiques quant a les maneres més eficients d'ensenyar-les.

12) **Coeducació**. El sistema educatiu ha de plantejar-se perquè les mesures que s'han pres per compensar les desigualtats per raó de gènere no acaben d'aconseguir els objectius desitjats. Cal avaluar aquestes mesures i fer els replantejaments que convingui per tal de garantir efectivament la igualtat d'oportunitats als nois i a les noies. La coeducació ha d'estar orientada a que es reconegui el paper de les dones i que incideixi en un canvi dels continguts curriculars. La coeducació ha de treballar la prevenció de la violència sexista. La coeducació es, per tant, imprescindible si realment pensem en un societat en igualtat d'oportunitats per a tothom i lliure de violències.

6. Pacte per l'educació i Llei Catalana d'Educació

Millorar l'educació és un objectiu compartit de l'administració i la comunitat educativa de Catalunya i, per tant, cal establir una nova relació que faciliti els canvis i les mesures que es proposin. L'educació ha de ser una prioritat per a la societat catalana. I per aconseguir-ho calen mecanismes de participació, negociació i consens el més amplis i efectius possibles. Per això, proposem també les següents actuacions que han de permetre activar el conjunt de la societat i facilitar el treball de la comunitat educativa, qüestió bàsica si volem abordar amb èxit les millores que el sistema educatiu necessita:

- Estimular i promoure, des de tots els àmbits possibles, el debat ciutadà sobre l'educació. Aquest debat ciutadà ha de permetre reflexionar col·lectivament sobre els objectius que ha de tenir un sistema educatiu al nostre país i ha d'afavorir la corresponsabilitat de tota la societat en la millora i canvi del sistema educatiu.
- Reformar les funcions i composició dels Consells Escolars de centre i municipals, per tal de millorar la participació de la comunitat educativa i les seves competències. Modificar la composició dels consells escolars dels centres privats concertats per homologar-los als centres públics.
- El Consell Escolar de Catalunya hauria de ser una peça clau en la posada en marxa de les reformes que hem assenyalat. És important augmentar-hi la representació de la comunitat educativa i els recursos per a un funcionament més efectiu.
- Fomentar la participació estudiantil, amb l'establiment de noves vies de diàleg i negociació amb els sindicats d'estudiants. Eliminar els tràmits burocràtics per a la creació d'associacions d'alumnes i fomentar les subvencions per tal que aquestes funcionin.

- Estimular i promoure l'associacionisme entre els pares i les mares. Augmentar el pes de les Federacions en les decisions que es prenguin. Promoure la formació per a les famílies en el marc dels centres educatius.
- Reforçar el paper dels sindicats en la negociació per la millora de les condicions laborals dels treballadors i treballadores de l'ensenyament, d'acord amb les reformes que plantegem abordar.
- Facilitar la feina dels Moviments de Renovació Pedagògica en els seus àmbits naturals de treball.
- Facilitar el treball conjunt amb altres entitats, especialment universitats i entitats pedagògiques, amb les quals compartim objectius.
- Promoure i estimular l'elaboració de Projectes Educatius de Ciutat que han de ser eines en el territori que afavoreixin la planificació i la implicació del conjunt de la ciutadania en els temes educatius. Els Projectes Educatius de Ciutat aporten elements estratègics en els territoris concrets i són instruments que afavoreixen la participació i el consens.

Partint del fet que l'educació ha se ser una prioritat de la societat catalana, el Pacte per l'Educació ha de basar-se en tres eixos fonamentals:

- La millora de la qualitat de sistema educatiu introduint els canvis necessaris.
- La participació i implicació de la societat en el fet educatiu.
- La negociació i el consens més ampli possible entre tot el sectors i agents afectats.

Un cop acordat, aquest pacte ha d'estar al marge de confrontacions polítiques partidàries i no ha d'estar sotmés als eventuals canvis polítics o de govern.

7. Recursos

Constatem que els recursos que l'administració destina a l'educació són el millor indicador de la importància efectiva que reconeix a aquest sector en el conjunt de la seva actuació política. Entenem també que la despesa educativa és una despesa productiva i que hi ha una relació directa entre aquesta i la creació de riquesa i benestar a nivell global.

Creiem que la inversió pública en educació s'ha de concretar en:

- Un augment de l'oferta pública d'ocupació –augmentant els recursos humans per fer front a les noves necessitats educatives-
- Un augment de la inversió en infrastructures per fer front tant a la construcció de nous equipaments, com per a la rehabilitació i posada al dia dels existents
- Un augment dels recursos econòmics corrents que millorin el funcionament dels centres educatius i garanteixin el principi de gratuïtat.

Tot això s'ha de basar en els següents criteris:

- La definició de models descentralitzats de repartiment de recursos, amb criteris flexibles, que tinguin en compte les necessitats de cada territori. La quantitat i els tipus de recursos s'han d'adequar als projectes de cada Zona Educativa i la seva gestió han de dependre en gran mesura dels òrgans de govern d'aquestes Zones.
- El control social efectiu dels fons públics que es destinen al conjunt de l'educació i a cada instància territorial.
- L'establiment de polítiques de reutilització dels recursos.
- La priorització de les zones, col·lectius i persones amb menys possibilitats de partida o amb risc d'exclusió social.